DÜNYA AŞI HAFTASI

Dünya Aşı Haftasının amacı tüm yaştan insanları hastalıktan korumak için aşıların kullanımının arttırılmasıdır. Her yıl Nisan ayının son haftasında kutlanmaktadır. Aşılama ile tüm dünyada her yıl milyonlarca insanın ölümünün önüne geçilmektedir ve sağlık harcamalarında azalma sağlanmaktadır.

Aşılar sağlık alanında 20. yüzyılın en önemli başarılarından biri olarak kabul edilmektedir. Aşılama enfeksiyon hastalıklarından korunmada önemli bir yer tutmaktadır. Aşılamanın temel prensibi, bir patojenin doğal yollarla alınması durumunda oluşan immün yanıtı taklit ederek, o patojenden korunmanın sağlanmasıdır. Aşı, bir enfeksiyöz ajanla tekrar karşılaşılması durumunda oluşabilecek komplikasyon ve mortalite riskini düşürmektedir.

Aşı ile hastalıkları önleme çabası çok eski tarihlere dayanmaktadır. Aşıya benzer ilk uygulamaların 2000 yıl kadar önce Çin ve Hindistan'da başladığı düşünülmektedir. Aşı hakkında bilinen en eski kayıt ise, 1721 yılında İngiltere Büyükelçisi'nin eşi Lady Mary Montague'nun ülkesine yazdığı, İstanbul'da çiçek hastalığına karşı aşıya benzer bir uygulamadan söz ettiği mektuptur. Çiçek aşısı ilk olarak 1796 yılında Edward Jenner tarafından bulunmuş ve bu aşı daha sonra kitlesel olarak uygulanmaya başlamıştır. Bir dönem yavaş giden aşı çalışmaları 1900 yılından itibaren hız kazanmıştır. 20. yüzyılda boğmaca, difteri, tetanoz, çocuk felci, kızamık, kızamıkçık gibi pek çok bulaşıcı hastalığa karşı koruyucu aşılar geliştirilmiştir. Şu an aşı ile önlenebilen yirminin üzerinde hastalık bulunmaktadır. Aşıların bulunurluğu artınca, yüksek gelirli toplumlar rutin aşılama programları geliştirmeye başlamışlardır. Bu programlar sayesinde aşı ile önlenebilir hastalıklarda önemli oranda azalmalar görülmüştür. İlk olarak 1979 yılında dünyada büyük salgınlara ve ölümlere neden olan çiçek hastalığının eradike edildiği ilan edilmiştir. Çocukluk çağının bir başka önemli hastalığı olan çocuk felcine (Polio) karşı da yaygın aşı çalışmaları yapılmış ve hastalık yok olma aşamasına gelmiştir. Ülkemizde de aşılama çalışmaları başarı ile sürdürülmüştür. "Genişletilmiş Bağışıklık Programı" ile ülkemiz 2002'de Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından "Avrupa Bölgesi Polio'dan Arındırılmış Bölge Sertifikası" ile belgelendirilmiştir. Ülkemiz 2009 yılında ise yenidoğan tetanozunu elimine etmiş ülkeler arasına girmiştir.

Aşı ve aşılama alanındaki tüm gelişmelere rağmen, dünyada aşılama henüz istenen düzeye gelmemiştir. Bugün dünyada yaklaşık 20 milyon eksik aşılı veya aşılanmamış çocuk bulunmaktadır. Bununla birlikte, kaybolup gitmekte olan bazı hastalıklar tekrar görülmeye başlamıştır. Özellikle son iki yılda dünyada kızamık başta olmak üzere difteri, boğmaca ve diğer bazı aşı ile önlenebilen hastalık salgınları yaşanmıştır. Eksik aşılı veya aşılanmamış kişilerin göç, savaş gibi nedenlerle küresel dolanımının artması ve aşı karşıtlığı bu durumun temel nedenleri olarak görülmektedir. Aşılanmamış kişilerin sayıları arttıkça toplum bağışıklığı bozulmakta ve salgınlar görülmektedir.

Aşı karşıtlığı aşının çıktığı yıllardan beri var olmuştur. Günümüzde iletişim araçlarının artması ile bu görüş daha geniş kitlelere yayılarak ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Aşı karşıtlığı genellikle aşıların etkinliği ve koruyuculuğu ile ilgili şüpheler, yan etkilerine ilişkin yanlış ve yetersiz bilgiler ve aşı şirketlerinin kazançları konusundaki tartışmalardan kaynaklanmaktadır. Bugün aşıların içerdiği yardımcı maddelerin (alüminyum, thiomersal gibi) toksik düzeyde olduğuna ilişkin bilimsel kanıtlar bulunmamaktadır. Aşılar sadece bireyleri değil, hastalığın bireyler arasında yayılımını önleyerek toplumu koruduğundan, karşıt görüşler toplum sağlığını tehlikeye atmaktadır. Toplum sağlığını kitlesel korumada, bugüne dek etkili olmuş, uygun maliyetli aşı uygulamasından vazgeçmek için kanıta dayalı bilimsel veri bulunmamaktadır.

Dünyada giderek daha fazla kabul gören aşılar, yaşanan bir pandemi etkenine yönelik aşı çalışmalarının heyecanla takip edildiği günümüzde değerini bir kez daha kanıtlamıştır.

Dünya Aşı Haftasını kutlar, sağlıklı günler dileriz…

KLİMUD Temel İmmünoloji Çalışma Grubu